

9. Пустовіт Н. Формування екологічної компетентності школярів / Н. Пустовіт, О. Пруцакова, Л. Руденко, О. Колонькова. –К.: Педагогічна думка, 2008.

10. Пометун О. Формування громадянської компетентності : Погляд з сучасної педагогічної науки / О. Пометун // Вісник програм шкільних обмінів. – 2005. – № 20.

11. Сухомлинська О. В. Проблема «Природа – виховання» в педагогічній теорії та шкільній практиці України 20–30-х рр. / О. В. Сухомлинська // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 73–80.

Лялюк Н. М.

*кандидат біологічних наук, доцент кафедри ботаніки та екології
Донецького національного університету імені Василя Стуса,
м. Вінниця, Україна*

КОРЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Зміст екологічної освіти на пострадянському просторі традиційно включає основні компоненти: пізнавальний, ціннісний, нормативний та діяльнісний, в рамках яких формується світогляд, психоемоційна сфера, інтелектуальний контекст та мотиви та навички поведінки в конкретних умовах. Теза екологізації життя і освіти набула в Україні власного специфічного розвитку і закріплена в багатьох державних документах, в тому числі в законі «Про освіту» йдеться про формування екологічних компетентностей, тобто законом прописано глибина та напрямок екологізації навчання у всіх його формах (формальній за освітніми програмами відповідно до визначених законодавством рівнів освіти, неформальній і інформальній). Серед спільних для всіх компетентностей навичок є вміння оцінювати ризики та приймати рішення. Ці ключові вміння формують здатність людини адекватно реагувати на виклики з різних сторін світу і в тому числі з боку природної та антропогенної складової.

Україна зараз переживає складний час становлення власної державності. Серед викликів, з якими вона стикнулася останні 3 роки та ймовірно виникнуть в найближчому майбутньому, екологічні чи не найважливіші. Особливо це стосується територій, які межують з зоною проведення АТО та територій, які тимчасово непідконтрольні Україні, але мають дуже тісні екологічні зв'язки з територіями нашої держави. Проблема має дуже велику кількість аспектів та на наш погляд найбільші ризики пов'язані з непланованою реорганізацією, ліквідацією, припиненням діяльності потужних промислових комплексів, підприємств Донецької та Луганської області. Порушення, несанкціоноване припинення роботи шахт – одна з найбільш тривожних проблем, яка має багато екологічних аспектів. Дослідження показують, що навіть державна запланована реструктуризація вуглевидобувних підприємств, яка розпочалась в Україні ще у 90-х роках, призвела до низки катастрофічних явищ на територіях поблизу відповідного підприємства. Проблеми стосувалися незворотних змін у літосфері, педосфері та гідросфері. Зараз ми маємо більш серйозну проблему, яку вирішати поки що не вдається. Результатом бойових дій на непідконтрольних територіях може стати не лише болісна, трагічна втрата громадян нашої держави, їхній тривалий життєнебезпечний стан, але у майбутньому ці території можуть перетворитися на непридатні для життя. Вже сьогодні ми маємо визначити головні ризики такого становища та розробити програму не просто реінтеграції, а екологічного відновлення територій, відтворення нормальних умов існування техногенних екосистем. В цьому напрямку мають бути розширені і освітні програми.

Основний напрямок екологізації має сконцентруватися не просто на інформуванні про природні зв'язки, особливості функціонування природних та антропогенних екосистем, а набути більш конкретних форм у вигляді спеціальних програм з формування навичок визначення екологічних ризиків у повсякденному житті, реагування на такі ризики та прийняття рішень щодо стратегій власної поведінки у змінених умовах. На сьогодні це є єдиною можливістю збереження молодого українського покоління. У наших дітей,

громадян взагалі, не буде вже виключно безпечного в екологічному відношенні життя на як найменшу ближчі 10–20 років. Тому освітні програми мають забезпечити людей механізмами взаємодії з оточення для збереження власного здоров'я та життя.

Марощук Н. В.

*керівник гуртків Донського
еколого-натуралістичного центру
смт. Донське, Волноваський район,
Донецька область, Україна*

ПРАКТИЧНА ЕКОЛОГІЧНА РОБОТА В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ АКЦІЇ «ГОДІВНИЧКА»

В системі роботи позашкільних навчальних закладів значне місце належить виховній роботі, яка спрямована на формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості. Екологічне виховання в позашкільних навчальних закладах екологічного спрямування повинно здійснюватися в ході всієї навчально-виховної роботи. Цьому сприяє тісне спілкування гуртківців з природою, вивчення впливу людини на довкілля, усвідомлення своєї ролі в існуванні природи і взаємин людини з природою та з оточуючим світом.

Завдання екологічного виховання – сприяти накопиченню у гуртківців екологічних знань, виховувати любов до природи, прагнення берегти, примножувати її, формувати уявлення про єдність людини і природи.

З цією метою в Донському еколого-натуралістичному центрі впроваджується низка заходів з підвищення екологічної освіти і культури у дітей та молоді, проведення конкретних практичних дій із збереження, охорони та відновлення довкілля. Однією з основних форм роботи еколого-натуралістичного спрямування є проведення різноманітних природоохоронних акцій.